

Tarihten Bugüne 1 MAYIS...

Fatma BOZBEYOGLU

Dünyada 1 Mayıs

Bundan tam 115 yıl önce ABDli emekçilerin tarihe kanlarıyla, terleriyle kazıdıkları ve tüm dünya işçi sınıfına armağan ettikleri bir mücadele günüdür 1 Mayıslar, İşçi sınıfının eşitlik, özgürlük, sosyalizm işlemleriyle alanları doldurduğu gündür.

1790'ların sonu 1880'lerin başı, Avrupa ve Amerika kapitalist üretim tarzının uluslararası boyutlarda dünyaya yerleştiği ve sermaye sınıfının sömürsünün çok arttığı yıllardı. İşçi sınıfının çalışma koşulları çok kötüydü, 14-16 saat kadın, çocuk demeden çalıştırılıyor ve açlık sınırında yaşamlarına sürdürüyorlardı,

1790'da kurulan ilk sendikanın da öncesinde daha kısa iş talepleri için sık sık eylemler başlamıştı ve ilk etapta on saatlik iş günü için işçiler ayağa kalktı. İlk ciddi grev Philadelphia'da kömür madeni işçilerince gerçekleştirildi. Grev başladıktan üç hafta sonra kazanılmıştı ve 1835 yılı sonunda Boston dışındaki işçiler için on saatlik iş günü standart çalışma saati oldu. 1837'de başlayan ve 1841'e kadar süren ekonomik durgunluk ise bu kazanımları tekrar kaybetti. Yani çalışma saatleri yeniden 12-14 saatlere çıkmıştı.

Durgunluk sonrası grevler tekrar başladı ve 1860'da on saatlik iş günü bir kez daha kazanıldı, "Makine ve Demirciler Birliği" üyesi Boston'da işçi Stewart, sekiz saatlik işgünü mücadelesini başlatarak temel fikirlerin gelişmesini sağladı. Ona göre sekiz saatlik iş günü yeni düzen için ön koşuldu. Ancak Stewart'ın işçi örgütlerinin güçlü olmasına rağmen sekiz saatlik iş gününe sendikal mücadeleyle değil işverenlerle anlaşarak varılabileceğine inanıyordu.

İç savaşın sonra oluşturulan "Ulusal İşçi Birliği (NLU)"nin öncülüğünde federal ve eyalet yasalarına karşı bir kampanya başlatıldı ve ises'de Eğitim ve Emek Komitesi Başkanı Richard Ely, bu yasayı "hüküm kalmamış yasa" ilan etti.

15 Kasım 1887'de Emek Şövalyeleri adlı işçi örgütü ile bir grup marksisti de içeren Zanaat Sendikaları

Pittsburg'da buluşarak, ABD ve Kanada Örgütü ve Sendikalar Federasyonunu kurdu. Federasyon 1884'te;

1 Mayıs 1886'dan geç olmamak üzere sekiz ya da dokuz saatlik iş günü için dünya çapında bir grevi kabul ettiler.

1 Mayıs 1886'ya gelindiğinde burjuvaziye verilen süre dolmuştu ve işçi sınıfı yaklaşık beşyüzbin kişiyle "sekiz saatlik işgünü" talebiyle bütün ülkede kitlesel olarak grev dalgası başlattı. Gösterilere anarşist sendikalar ve Emek Şövalyelerinin tabanı da katıldı.

Çok sayıda bölgede o güne kadar görülmemiş büyüklükte gösteriler oldu. NewYork İşçi İstatistiği Bürosu 1887 raporunda 1 Mayısı : "1886 yılı ülkemiz tarihinde ki en geniş ajitasyona tanık oldu. ABD sermayeyle emek arasındaki çatışmaların en önemlisi olarak her zaman hatırlanacaktır." diyordu.

3 Mayıs günü Şikago'da Mc Cormick kereste fabrikasında grev kırıcılara müdahale eden işçilere polis saldırdı ve dört kişinin ölümüne neden oldu, 4 Mayıs'ta bu olayı protesto etmek isteyen işçiler Haymarket Alanı'nda toplandılar. Miting sonlarına doğru kalabalık dağılırken polis kitleye saldırdı. Bu sırada bir provokatörün polise bomba atması sonucu altı polis öldü ve böylece burjuvazinin istediği olay gerçekleşti. Çünkü ertesinde belediye başkanı sıkı yönetim ilan ederek sorumlu

aramaya başladı. Otuz kişi göz altına alındı ve sekiz suçlu bulundu. Bu işçilerden biri olan Louis Lingg hücrelerinde ölü bulundu, Oscar Neebe on beş sene hapisle cezalandırılırken diğer işçiler Albert Parsons, August Spies, Samuel J. Fielden, Michael Schwab, Adolph Fischer ve George Engel 11 Kasım 1887'de idam edildiler. Bu işçi liderlerinin yargılanması sırasında savcını jüriye yaptığı son konuşmada dediği gibi "İşçi liderleri oldukları, kapitalist kurumların ve toplumun devamlılığının sağlanması ve İşçi sınıfına ibret olması..." için asıldılar. Cenaze törenleri binlerce emekçinin katılımıyla kaldırıldı.

1890'lara gelindiğinde ise 1 Mayıs Avrupa ülkelerinin sanayi merkezlerinde kutlanmaya başlandı

İşçi İstatistiği

Bürosu 1887

raporunda 1 Mayısı

: "1886 yılı ülkemiz

tarihinde ki en geniş

ajitasyona tanık oldu,

ABD sermayeyle emek

arasındaki çatışmaların

en önemlisi olarak

her zaman

hatırlanacaktır!"

diyordu,

ve önemli gösterilere sahne oldu. İlk uluslararası 1 Mayıs'ı anlatan Milana muhabirinin sözleri şöyleydi:

»Bugün tüm dünyadaki işçiler sınıf birliğini bütün değerlerden daha üstün bir bağ olarak hissetmeli ve bu duygu gösterilerle ifade edilmelidir.»

İşçi sınıfının birlik, mücadele ve dayanışma günü olan 1 Mayıslar 1933'te Almanya'da faşizme karşı, 1964'te tüm dünyada "ABD Vietnam'dan Defol" şiarıyla ABD Emperyalizmine karşı, 1974'te Portekiz'de faşist Salazar diktatörlüğüne karşı kutlandı.

2001 yılı 1 Mayısı yine dünyada coşkuyla kutlandı. İngiltere ve Avusturya kapitalizm karşıtı gösteriler Mc Donalds ve kapitalizmin kutsal mekanları olan borsalar protesto edildi. Ancak yapıları yaslanan bu hareketler solumsu olsa da siyasallıktan uzak sınıf karakteri taşıyordu,

Ülkemizde 1 Mayıs

Ülkemizdeki ilk 1 Mayıs 1909'da Üsküp'te 130 işçi ile kutlandı» 1910, 1911, 1912 yıllarında 1 Mayıslar Selanik ve İstanbul gibi şehirlerde "Kahrolsun Burjuvazi,

Yaşasın Toplumsal; Devrim" sloganlarıyla kutlanırken

kadar ise işçi sınıfı hareketi sınırlı kaldı, 1923'te sömürsüz bir dünya için tekrar alanlara çıktı işçi sınıfı. 1 Mayıs 1925 sonrası mitinglerin düzenlenişinde önemli rol oynayan Âmele Teali Cemiyeti ve Aydınlık Dergisi çevresi İstiklal Mahkemelerinde "Komünistlik, teşkilat kurmak ve propaganda yapmak suretiyle dahili amniyeti ihlal ve hükümeti yıkmaya yönelik eylem ve hakaret" bulunarak hapse atıldılar. Böylelikle dönemin tek sendikası olan Amele Teali Cemiyeti kapatılmış oldu,

1925 sonrası ilk 1 Mayıs kutlaması 1975 yılında salon toplantısı ile yapıldı, 1976'da bir çok fabrikada grevler, direnişler gerçekleştiriliyordu, Türkiye'de işçi sınıfı hareketi yükselmişti. Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DISK) bir umut haline gelmişti. 1976, 1 Mayıs DISK önderliğinde yüz bin işçinin katılımıyla gerçekleşti "Bütün Ülkelerin İşçileri Birleşiri" pankartıyla, marşlar söyleyerek Taksim Meydanına giren işçiler Faşizme karşı kitlesel bir gösteri yaptı.

DISK'in 1 Mayıs broşüründe „1976'nın 1 Mayıs'ı sosyalizmden yana değişen bir dünyada kutlanacak: Türkiye işçi sınıfını 1 Mayıstan koparmak, emek dünyasından koparmak demektir, 1 Mayıs 'Bahar ve Çiçek bayramı değildir. O gün kırlarda eğlenmeyi, çiçek toplamayı biz, burjuvazi ve sınıf uzlaşmacı sendikalara, TÜRK-İŞ'e bırakıyoruz..." yazıyordu.

1977, 1 Mayısına DISK çok iyi hazırlanmış ve memleketin dört bir yanından gelen beşyüzbin emekçi "Yaşasın Sosyalizm" sloganlarıyla Taksim'i doldürmüştü, Ancak kontrgerilla tarafından otomatik silahlarla ateş açılması, ardından da polisin kitleye gaz bombası ve panzerle saldırması sonucu otuz beş

emekçi katledildi, "Kanlı Pazar" olarak

hatırlanacak olan katliam yığınlık yerine

"1 Mayıs'ta 1 Mayıs alanına" sloganı ile lanetleyerek yine

Taksim'deydi,

1979 yılında ise CHP hükümeti Taksim'i mitinglere kapattı. DISK'in 1 Mayıs'ta alanda olacağını ilan edince de DISK genel merkezi basılarak gazete ve afişlere el

konuldu* bir yönetici göz altına alındı ve 1 Mayıs'ta sokağa çıkma yasağı ilan edildi.

1960 darbesi ise 1 Mayıs gösterilerini tamamen yasaklamıştı. DISK tüm Türkiye'nin 1 Mayıs alanı olacağını açıklamasına rağmen sadece Mersin'de kitlesel gösteriler yapılabildi. 80 darbesiyle burjuvazi yine zorlayıcı kullanmış ve bir çok emekçi, aydın ve ilericiyi kendi namına etkisizleştirmeyi" başarmıştı.

1987'ye kadar gizli gizli kutlanan 1 Mayıs, bu yılını da salonlarda yapılan kutlamalarla geçirdi.

1989'ta, işçi sınıfı Taksim ve Şişli Abiden Hürriyet alanlarını zorladılar. Taksim'i zorlayan işçilere ateş açılması sonucunda Mehmet Akif Dalcı adlı işçi öldü. Seksen sonrası en büyük ve kitlesel gösterilere dönüşen 1 Mayıs'a polis yine birçok yerde ateş açarak müdahale edecekti,

1990 yılındaki gösteride yine polisin ateş açması sonucu, Gülay Beceren adlı bir öğrenci sakat kaldı, binlerce emekçi de göz altına alındı,

1992'de ilk yasal 1 Mayıs kutlamaları yapıldı. Ancak yine polis müdahale etmişti ve çok sayıda yaralı, göz

altı vardı,

1993' le beraber burjuva siyaseti sendikalarda ağırlığım hissettirmeye başladı. Tek ve devrimci 1 Mayıs' in yerini artık Türkiye'nin her yerinde 1 Mayıs anlayışı almış, Taksim meydanı yerine işçi sınıfı Kadıköy meydanına sıkıştırılmaya çalışılmıştı. Böylece Türkiye' nin dört bir yanındaki 1 Mayıslar bir yandan sendika ağalarınca altı boşaltılırken diğer yandan polisin müdahalesiyle bir çok emekçinin dövülmesine ve göz altına alınmasına sahne oluyordu.

2001'e geldiğimizde 1 Mayıs yine Türkiye'nin her yerinde yerel olarak kutlandı, TÜRK-İŞ, HAK-İŞ, KESK ve DİSK tarafından tertiplenen "işçi ve emekçi bayramı" olan 1 Mayıs'a katılım önceki senelere oranla

daha düşüktü; işçi sınıfını siyasetten uzaklaştıran ve 1 Mayısı bahar bayramına çevirip piknik havasında kutlamak isteyenler 1 Mayısta, emek düşmanlığı son kamu toplu iş sözleşmeleriyle de tescillenmiş gerici sendikalara kürsü vererek kendilerine verilen görevi yerine getirdiler,

Seksen sonrasında ülkenin birçok yerinde dağınık olarak kutlanan 1 Mayıslar işçi sınıfının gücünü ve enerjisini parçalamaktadır, 1 Mayıs işçi sınıfının "birlik, mücadele ve dayanışma" günüdür. Bunun için ülkenin bütün emekçilerinin tek bir yerde en azından senede bir kere de olsa gücünü hatırlaması ve hatırlatması gerekmektedir.

2002 1 Mayıs' ında emeğin başkenti İstanbul'a....

ANKARA'DA KENTLEŞME VE YEREL YÖNETİMLER SEMPOZYUMU

Tülin YILDIRIM

22-23 Haziran 2001 tarihleri arasında Makina Mühendisleri Odası'nın düzenlediği "Ankara'da Kentleşme Ve Yerel Yönetimler Sempozyumu" Karayolları Genel Müdürlüğü Toplantı Salonu'nda yapıldı.

2 gün süren ve yedi oturumdan oluşan Sempozyumun 2. Oturumuna Odamız adına Oktay EKİNCİ ve Doç. Dr. İlyas YILMAZER birer bildiri ile katıldı.

Oturum Başkanlığını Prof. Dr. Murat BÂLAMİR'in yaptığı "Ankara'nın doğal yapısı ve Doğal Kaynaklar - Ekolojik Planlama, Sorunlar" konulu oturumda Oktay EKİNCİ "İmar Mevzuatlarında Jeolojik Hizmetlerin Yeri" konulu; Doç. Dr. İlyas YILMAZER "Ankara'nın İçme Suyu Projeleri ve Üzerinden Otoyol Geçirilen Barajlar" adlı bildiri sundu.

Aynı Oturumda Jeofizik Mühendisleri Odası, Meteoroloji Mühendisleri Odası ve Peyzaj Mimarı Odası adına da birer sunum yapıldı,

Oktay Ekinci İmar Mevzuatlarında jeolojik hizmetlerin yeri konulu bildiride; 1999 Marmara Depremi'nin ardından bir çok yönetmelik ve genelgenin çıkarıldığı, bunlarda yer yer jeoloji

mühendisleri için olumlu gelişmeler bulunmasına karşın bu yönetmeliklerin bir karmaşaya da neden olduğunu belirtti. Ayrıca deprem öncesinde imar kanununda jeoloji mühendislerinin yer alması için büyük mücadele verilmesine rağmen yasaya jeoloji hizmetlerinin alınmasını engelleyenlerin aslında bu yıkıcı depremlerde yıkılan yapıların ve yok olan hayatların gerçek nedeni olduğunu söyledi.

İlyas YILMAZER "Ankara'nın İçme Suyu Projeleri ve Üzerinden Otoyol Geçirilen Barajlar" konulu sunumunda Otoyol geçirilen barajları otoyol öncesi ve sonrasındaki görüntüleriyle beraber aktardıktan sonra, dünyanın hiçbir yerinde içme suyu barajlarının üzerinden otoyol geçirilip insan sağlığıyla bu şekilde oynanmadığını söyledi. Belediye başkanının sözde testleri ile insan sağlığına zararlı hiçbir madde olmadığını belirtmesine rağmen kanserojen maddeler olan ve otoyoldan kaynaklanan Olafin ve Parafin maddelerinin testleri yapılmamıştır dedi. Sözlerine bu otoyol projesinin tek ve alternatifi olmayan bir proje olmadığı daha ucuza ve daha kısa zamanda ve daha kısa bir otoyol projesinin yapılabileceğini söyledi.